สาขาวิชานิติศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การสอนเสริมครั้งที่ 1
หน่วยที่ 1 - 7

เอกสารประกอบการสอนเสริมชุดวิชา

41215

กฎหมายแพ่ง
ว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน

CIVIL LAW: DELICTS AND PROPERTY LAW

ปรับปรุง 1/2565

<u>สงวนลิขสิทธิ์</u>

<u>เอกสารประกอบการสอนเสริมชุดวิชา</u> กฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน การสอนเสริมครั้งที่ 1
จัดทำขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่นักศึกษาในการสอนเสริม

<u>จัดทำต้นฉบับ</u> : คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชา

<u>บรรณาธิการ/ออกแบบ</u> : หน่วยผลิตสื่อสอนเสริม ศูนย์โสตทัศนศึกษา
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคการศึกษา 1/2565 ปรับปรุง

คำชี้แจงการใช้เอกสารประกอบการสอน

เอกสารประกอบการสอนที่จัดทำขึ้นนี้ ได้จัดทำขึ้นตามประเด็นที่ได้กำหนดไว้ในการสอนเสริมแต่ละครั้งเท่านั้น หาใช่จัดทำขึ้นเพื่อใช้เป็นการสรุปเนื้อหาของเอกสารการสอนทั้งเล่มแต่อย่างใด อีกทั้งการกำหนดประเด็นการในการสอนนั้นได้ใช้วิธีรวมเนื้อหาหลายๆ เรื่องเข้าด้วยกัน ดังนั้นจึงขอให้ผู้เข้ารับการสอนเสริมได้ทำความเข้าใจตามนี้ในเบื้องต้นเสียก่อน เอกสารประกอบการสอนแต่ละส่วนเป็นการสร้างโครงของเรื่องในประเด็นนั้น ๆ และจะต้องอาศัยการอธิบายจากอาจารย์สอนเสริมประกอบจึงจะสมบูรณ์ นักศึกษาจึงจำเป็นต้องเข้ารับการสอนเสริม และจดคำอธิบายจากอาจารย์สอนเสริมลงไปในเอกสารประกอบการสอนเพิ่มเติมจากที่มีอยู่แล้ว จึงจะทำให้ได้รับประโยชน์จากการใช้เอกสารประกอบการสอนอย่างสมบูรณ์ เพราะเอกสารประกอบการสอนไม่ใช่เนื้อหาย่อของแต่ละหน่วยดังได้กล่าวมาแล้ว

หวังว่าการใช้เอกสารประกอบการสอนเพื่อการสอนเสริมของมหาวิทยาลัย จะเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการสอนแสริมอันจะเป็นผลดีต่อคุณภาพการเรียน การสอน ตามระบบการสอนทางไกลต่อไป

คำแนะนำในการศึกษา

1. การอ่านเอกสารการสอน

เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน มี 3 เล่ม รวม 15 หน่วย นักศึกษาต้องอ่านให้ครบถว้นทุกหน่วยและควรอ่านทบทวนซ้ำอีกอย่างน้อยหนึ่งรอบ และเพื่อทดสอบความรู้ ความเข้าใจ นักศึกษาควรลองทำแบบฝึกหัดในกิจกรรมท้ายเรื่องก่อนที่จะดูหรือตรวจสอบกับแนวตอบหรือคำเฉลย

ในการอ่านเอกสารการสอนนั้น นักศึกษาควรอ่านโดยเปิดตัวบทกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ประกอบไปด้วย ซึ่งในชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สินนี้มีตัวบทกฎหมายหลักในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนี้

(1) บรรพ 1 ลักษณะ 3 ทรัพย์ มาตรา 137 ถึง มาตรา 148

(2) บรรพ 2 ลักษณะ 3 จัดการงานนอกสั่ง มาตรา 395 ถึง มาตรา 419
ลักษณะ 4 ลาภมิควรได้ มาตรา 406 ถึง มาตรา 452
ลักษณะ 5 ละเมิด มาตรา 420 ถึง มาตรา 452

(3) บรรพ 4 ทรัพย์สิน ทั้งบรรพตั้งแต่มาตรา 1299 ถึง มาตรา 1434

2. การเข้ารับการสอนเสริม

ชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สินมีการสอนเสริม 2 ครั้ง นักศึกษาควรเข้ารับการสอนเสริมให้ครบทั้ง 2 ครั้งและอ่านเอกสารการสอนให้ครบถ้วนก่อนไปรับการสอนเสริม เพื่อจะได้ซักถามปัญหาให้เกิดความเข้าใจอย่างกระจ่างชัดและลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพราะเนื้อหาของชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สินนั้นนี้ มีหลายส่วนที่ค่อนข้างจะซับซ้อนและยากต่อการทำความเข้าใจในการศึกษาด้วยตนเองตามลำพังคำแนะนำในการสอบ

คำแนะนำในการสอบ

1. การสอบ

การสอบไล่และการสอบซ่อมชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ข้อสอบปรนัยและข้อสอบอัตนัย

(1) การสอบไล่ มีข้อสอบปรนัย 60 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน รวม 60 คะแนน และข้อสอบอัตนัย 3 ข้อ ๆ ละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน

(2) การสอบซ่อม มีข้อสอบปรนัย 40 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน รวม 40 คะแนน และข้อสอบอัตนัย 3 ข้อๆ ละ 20 คะแนน รวม 60 คะแนน

2. การเตรียมตัวสอบ

ในส่วนของข้อสอบปรนัยนั้น นักศึกษาต้องอ่านเอกสารการสอนให้ครบถ้วนทุกหน่วย เพราะข้อสอบจะกระจายไปทุก ๆ หน่วย โดยในการสอบไล่จะมีข้อสอบปรนัยประมาณหน่วยละ 4 ข้อ ส่วนในการสอบซ่อมก็เฉลี่ยลดลงไป

ในส่วนของข้อสอบอัตนัยนั้น จะออกข้อสอบ 3 ข้อ ตามหน่วยเน้นในแต่ละครั้งซึ่งจำแนกได้ดังต่อไปนี้

(1) ว่าด้วยละเมิด หน่วยที่ 1 ถึงหน่วยที่ 5 ออกข้อสอบอัตนัย 1 ข้อ มักจะออกจาก

- หน่วยที่ 1 ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง
- หน่วยที่ 2 ความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น หรือ
- หน่วยที่ 3 ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์

(2) ว่าด้วยทรัพย์สิน หน่วยที่ 6 ถึงหน่วยที่ 15 ออกข้อสอบอัตนัย 2 ข้อ มักจะออกจาก

- หน่วยที่ 7 ทรัพย์สินของแผ่นดิน
- หน่วยที่ 9 กรรมสิทธิ์และกรรมสิทธิ์รวม
- หน่วยที่ 10 การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์
- หน่วยที่ 12 สิทธิครอบครอง
- หน่วยที่ 13 ภาระจำยอม หรือ
- หน่วยที่ 15 การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์

3. แนวข้อสอบอัตนัย

นักศึกษาที่สอบชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพยสิน ส่วนใหญ่มักจะเสียคะแนนในส่วนที่เป็นข้อสอบอัตนัย ฉะนั้น นักศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับข้อสอบอัตนัยมากเป็นพิเศษ โดยศึกษาแนวข้อสอบอัตนัยได้จากเอกสาร 3 ส่วน ดังนี้

(1) วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับพิเศษเล่ม 1 และเล่ม 2 จัดทำโดยสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งประกอบด้วยคำถามและแนวข้อสอบอัตนัยของชุดวิชา รวมทั้งวิชาละเมิดและทรัพย์สินด้วย

(2) วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับพิเศษ เล่ม 3 และเล่ม 4 จัดทำโดยสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งประกอบด้วยแนวข้อสอบปรนัย และวิเคราะห์คำตอบของทุกชุดวิชา

(3) วารสารกฎหมายสุโขทัยธรรมาธิราช ฉบับปกติ จัดทำโดยสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ซึ่งจะออกปีละ 2 ฉบับ นักศึกษาสามารถซื้อหรือบอกรับเป็นสมาชิกได้ ภายในเล่มจะมีเฉลยและวิเคราะห์ข้อสอบอัตนัยภายหลังการสอบไล่ของทุกวิชาที่มีข้อสอบอัตนัย รวมทั้งชุดวิชาละเมิดและทรัพย์สินด้วย

(4) หนังสือกฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน ประกอบด้วย ตัวบทเน้นมาตราสำคัญ และวิเคราะห์คำพิพากษาสำคัญซึ่งมักใช้เป็นแนวในการออกข้อสอบอัตนัยของทุกสถาบัน พร้อมตัวอย่างคำถามและแนวตอบข้อสอบอัตนัยรวม 3 ข้อ จัดทำโดยสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

หวังว่าการใช้เอกสารโสตทัศน์เพื่อการสอนเสริมของมหาวิทยาลัยจะเอื้อประโยชน์แก่ผู้เข้ารับการสอนเสริมอันจะเป็นผลดีต่อคุณภาพการเรียนการสอนตามระบบทางไกล และขอให้นักศึกษาทุกท่านประสบความสำเร็จในการเรียนและการสอบ

ศาสตราจารย์วิกรณ์ รักษ์ปวงชน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ตะวัน เดชภิรัตนมงคล

แผนการสอนเสริม
ครั้งที่ 1

การสอนเสริมชุดวิชา 41215 กฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน

การสอนเสริมครั้งที่ 1 หน่วยที่ 1 - 7

รายชื่อหน่วยที่สอนเสริม

หน่วยที่ 1	ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง
หน่วยที่ 2	ความรับผิดในกากระรทำของบุคคลอื่น
หน่วยที่ 3	ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สิน
หน่วยที่ 4	ค่าสินไหมทดแทนและการยกเว้นความผิดเพื่อละเมิด
หน่วยที่ 5	จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้
หน่วยที่ 6	ความหมาย ประเภท และความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน
หน่วยที่ 7	ทรัพย์สินของแผ่นดิน

ประเด็นสอนเสริม

1. ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง
2. หมิ่นประมาททางแพ่ง
3. การร่วมกันทำละเมิด
4. ความรับผิดของนายจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง
5. ความรับผิดของตัวการและความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของ
6. ความรับผิดของบิดามารดาหรือผู้อนุบาล และความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่น
7. ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสัตว์
8. ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น
9. ความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างของโรงเรือน
10. ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะหรือทรัพย์อันตราย
11. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด
12. นิรโทษกรรม
13. จัดการงานนอกสั่ง
14. ลาภมิควรได้
15. ความหมายและประเภทของทรัพย์สิน
16. ความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน
17. ความหมาย ประเภท และการได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน
18. ผลและการสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

<u>แนวคิด</u>

1. ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง ต้องมีการกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ กระทำโดยผิดกฎหมาย และมีความเสียหายแก่บุคคลอื่น ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ทำละเมิด

2. การหมิ่นประมาท เป็นการกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริงเป็นการทำละเมิดอย่างหนึ่ง

3. การร่วมกันทำละเมิด เป็นเรื่องที่บุคคลหลายคนร่วมกันกระทำผิด จะต้องมีการกระทำร่วมกันโดยมีเจตนาหรือความมุ่งหมายร่วมกันหรือการยุยงส่งเสริมหรือช่วยเหลือในการทำละเมิด

4. นายจ้างต้องร่วมกันรับผิดกับลูกจ้างในผลแห่งละเมิด ซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง และเมื่อนายจ้างได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนแล้ว นายจ้างไล่เบี้ยคืนจากลูกจ้างผู้ทำละเมิดได้

5. ตัวการต้องรับผิดร่วมกันกับตัวแทนในละเมิดที่ตัวแทนได้กระทำไปในขอบอำนาจแห่งการเป็นตัวแทน และเมื่อตัวการได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลที่ต้องเสียหายแล้ว ตัวการชอบที่จะได้รับชดใช้จากตัวแทนผู้ทำละเมิดได้ ส่วนผู้ว่าจ้างทำของต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดเฉพาะกรณีที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ผู้ว่าจ้างให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง

6. บิดามารดา ผู้อนุบาล ครูบาอาจารย์ นายจ้าง หรือบุคคลอื่น ซึ่งรับดูแลบุคคลเหล่านั้นอยู่เป็นนิตย์ต้องรับผิดร่วมกันกับผู้เยาว์ คนวิกลจริต และคนไร้ความสามารถในเหตุซึ่งบุคคลดังกล่าวได้กระทำละเมิด

7. ความเสียหายอันเกิดขึ้นเพราะสัตว์ เจ้าของหรือบุคคลผู้รับเลี้ยง รับรักษาไว้แทนเจ้าของสัตว์ ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่ผู้เสียหาย

8. ในกรณีความเสียหายเกิดขึ้นเพราะเหตุโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นก่อสร้างไว้ชำรุดบกพร่องหรือบำรุงรักษาไม่เพียงพอ ผู้ครองโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน

9. บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนอาจต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างของไปตกในที่อันมิควร

10. ผู้ครอบครองหรือควบคุมยานพาหนะอันเดินด้วยกำลังเครื่องจักรกลจะต้องรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดแก่ยานพาหนะนั้น ผู้ครอบครองทรัพย์อันตรายก็จะต้องรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์นั้นด้วย

11. เมื่อเกิดละเมิดขึ้น ผู้เสียหายจากละเมิดนั้นชอบที่จะได้รับ “ค่าสินไหมทดแทน” เพื่อเยียวยาให้กลับคืนสู่ฐานะเดิมหรือฐานะที่ใกล้เคียงกับฐานะเดิมมากที่สุดก่อนที่จะเกิดละเมิดดังกล่าว ส่วนการเยียวยาจะเป็นเช่นใด เดียงใด และสถานใดนั้น กฎหมายได้บัญญัติทั้งหลักการทั่วไป และหลักการเฉพาะที่สอดคล้องกับประเภทของความเสียหาย เพื่อการกำหนดค่าสินไหมทดแทนความเสียหายจากละเมิด โดยให้ศาลเป็นผู้มีหน้าที่ในการวินิจแยตามสมควรแก่พฤติการณ์ และความร้ายแรงแห่งละเมิด

12. นิรโทษกรรมเป็นข้อแก้ตัวเพื่อให้ผู้กระทำไม่ต้องรับผิดฐานละเมิด

13. จัดการงานนอกสั่ง เป็นการเข้าทำกิจการแทนผู้อื่น โดยเขามิได้ว่าขานวานใช้หรือโดยมิได้มีสิทธิที่จะทำการงานนั้นแทนผู้อื่น และจะต้องจัดการงานไปในทางที่สมประโยชน์ของตัวการ ตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการหรือตามที่พึงสันนิษฐานได้ว่าเป็นความประสงค์ของตัวการ กรณีที่เป็นการจัดการงานนอกสั่งและมิใช่การจัดการงานนอกสั่ง ย่อมมีผลแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

14. ลาภมิควรได้ เป็นกรณีที่บุคคลหนึ่งได้ทรัพย์สิ่งใดมาจากอีกบุคคลหนึ่ง เป็นการกระทำเพื่อชำระหนี้หรือได้มาด้วยประการอื่น การรับสภาพหนี้สินว่ามีอยู่หรือหาไม่ ได้ทรัพย์มาเพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีได้เป็นขึ้น หรือเป็นเหตุที่ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้ว โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้และเป็นทางให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบ บุคคลนั้นจำต้องคืนทรัพย์สินให้แก่เขาในฐานลาภมิควรได้

15. ทรัพย์สิน หมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจแบ่งออกเป็นอสังหาริมทรัพย์กับสังหาริมทรัพย์ ทรัพย์แบ่งได้กับทรัพย์แบ่งไม่ได้ และทรัพย์นอกพาณิชย์กับทรัพย์ในพาณิชย์

16. ความสัมพันธ์ของทรัพย์ ได้แก่ ส่วนควบ อุปกรณ์ และดอกผลของทรัพย์

17. ทรัพย์สินของแผ่นดิน แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินที่มิใช่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน และทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน คือ ทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน

18. ห้ามจำหน่าจ่ายโอนและห้ามยกอายุความขึ้นต่อสู้ทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และห้ามยึดเพื่อบังคับชำระหนี้ ทั้งทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดาและสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

<u>วัตถุประสงค์</u>

1. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดเพื่อละเมิดของบุคคลในการกระทำของตนได้
2. อธิบายและวินิจฉัยการละเมิดโดยหมิ่นประมาทได้
3. อธิบายและวินิจฉัยการร่วมกันทำละเมิดได้
4. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดของนายจ้างในผลแห่งละเมิดซึ่งลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างได้
5. อธิบายและวินิจฉัยและความรับผิดของตัวการและความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของได้
6. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดของบิดามารดา ผู้อนุบาลในการกระทำละเมิดของผู้เยาว์ บุคคลวิกลจริต คนไร้ความสามารถ และความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือบุคคลอื่นในการกระทำละเมิดของผู้ไร้ความสามารถได้
7. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากสัตว์ได้
8. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นได้
9. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดในความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างจากโรงเรือนได้
10. อธิบายและวินิจฉัยความรับผิดเพื่อความเสียหายที่เกิดจากยานพาหนะและทรัพย์อันตรายได้
11. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดได้
12. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับนิรโทษกรรมในเรื่องละเมิดได้
13. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับจัดการงานนอกสั่งได้
14. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับลาภมิควรได้ได้
15. อธิบายความหมายและประเภทของทรัพย์สินได้
16. วินิจฉัยปัญหาความสัมพันธ์ของทรัพย์สินได้
17. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับความหมาย ประเภท และการได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดินได้
18. อธิบายและวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับผลและการสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดินได้

<u>กิจกรรมการสอนเสริม</u>

1. สร้างความคุ้นเคยกับนักศึกษา
2. อธิบายวัตถุประสงค์ของการสอนเสริม
3. อธิบายวิธีการศึกษาในชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน
4. ประเมินผลก่อนการสอนเสริม
5. อธิบายเนื้อหาตามประเด็นที่กำหนดในการสอนเสริมแต่ละครั้ง โดยใช้เอกสารประกอบการสอนเสริมประกอบการอธิบาย
6. เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการสอนเสริมซักถามปัญหาในเนื้อหา
7. ประเมินผลหลังการสอนเสริม โดยยกกรณีตัวอย่างตามแนวที่กำหนดไว้ให้แล้ว
8. เฉลยคำตอบ พร้อมแนะนำวิธีตอบข้อสอบอัตนัยในชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน
9. แนะนำ การเตรียมตัวสอบ และตอบปัญหาทั่วไปของนักศึกษา

<u>สื่อการสอนเสริม</u>

1. เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน
2. ชุดการสอนเสริมชุดวิชากฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน
3. เอกสารประกอบการสอนเสริม
4. แบบประเมินความคิดเห็นของผู้รับการสอนเสริมเกี่ยวกับการสอนเสริม

<u>การประเมินผล</u>

1. สังเกตการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการสอนเสริม
2. ดูผลการตอบคำถามจากการซักถามขณะที่อธิบายเนื้อหาในการสอนเสริม
3. ประเมินผลจากการตอบแบบประเมินผลหลังการสอนเสริม
4. ผู้สอนเสริมประเมินผลการสอนเสริมของตนเอง

<u>แบบประเมินผลตนเองของนักศึกษาก่อนการสอนเสริม</u>

<u>การสอนเสริมครั้งที่ 1</u>

<u>ชุดวิชา</u> กฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน

<u>คำชี้แจง</u> โปรด**<u>งด</u>**ให้คำเฉลยจนกว่าจะให้นักศึกษาทำแบบประเมินผล**<u>หลัง</u>**การสอนเสริมแล้ว
(นักศึกษามีเวลาทำแบบประเมินผลนี้ 10 นาที)

1. ข้อใดเป็นหลักเกณฑ์ของเหตุละเมิดที่เกิดจากการกระทำของตนเอง
   ก. ต้องมีการงดเว้นการกระทำ
   ข. ต้องกระทำโดยเจตนา
   ค. การกระทำอาจถูกต้องตามกฎหมายก็เป็นละเมิดได้
   ง. อาจเป็นการงดเว้นหรือละเว้นการกระทำก็ได้
   จ. ผลของการกระทำเกินกว่าที่คาดคิดต้องรับผิดในผลนั้นเสมอ

2. ข้อใด**<u>ไม่ถูกต้อง</u>**เกี่ยวกับการหมิ่นประมาท
   ก. ต้องเป็นการกล่าวหรือไขข่าว
   ข. การกล่าวหรือไขข่าวต้องแพร่หลาย
   ค. ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวต้องฝ่าฝืนความจริง
   ง. แม้กล่าวหรือไขข่าวความจริงก็หมิ่นประมาท
   จ. ข้อ ข. และ ง. ถูก

3. นายจ้างมีหน้าที่ขับรถยนต์ขนส่งสินค้า แต่ขับออกนอกเส้นทางที่นายจ้างกำหนดและโดยประมาทขับชนนายดำได้รับบาดเจ็บ ข้อใดถูกต้อง
   ก. นายจ้างเป็นผู้ทำละเมิด
   ข. นายจ้างต้องรับผิดร่วมกับลูกจ้างเพราะเป็นละเมิดที่อยู่ในทางการที่จ้าง
   ค. ลูกจ้างเป็นผู้ทำละเมิดแต่ไม่ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะไม่ใช่ในทางการที่จ้าง
   ง. ลูกจ้างเป็นผู้ทำละเมิดแต่นายจ้างต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนเพราะอยู่ในทางการที่จ้าง
   จ. นายจ้างต้องรับผิดโดยลำพังเพราะลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้าง

4. ข้อใดคือลักษณะของความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของตามมาตรา 428
   ก. เป็นความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของบุคคลอื่น
   ข. เป็นความรับผิดเพื่อละเมิดอันเกิดจากการกระทำของตนเอง
   ค. ผู้ว่าจ้างต้องรับผิดร่วมกับผู้รับจ้างทุกประการ
   ง. ผู้รับจ้างต้องรับผิดร่วมกับผู้ว่าจ้าง
   จ. ผู้ว่าจ้างมีส่วนผิดในคำสั่งที่ให้ไว้ก็เป็นความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น

5. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดของบุคคลผู้ไร้ความสามารถ

ก. ผู้ไร้ความสามารถจำกัดเฉพาะคนไร้ความสามารถ

ข. ผู้ไร้ความสามารถ หมายถึง ผู้เยาว์และคนวิกลจริต

ค. บิดามารดา ตามมาตรา 429 มีภาระการพิสูจน์ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังแก่หน้าที่ดูแล

ง. ผู้ไร้ความสามารถรวมความถึงคนเสมือนไร้ความสามารถด้วย

จ. จ้างครูสอนพิเศษที่บ้าน บิดามารดาอยู่ด้วยตลอดแต่เด็กมีเรื่องชกต่อยกับเพื่อน ครูร่วมรับผิดในฐานะผู้ดูแล

6. ข้อใดเป็นทรัพย์อันตรายของมาตรา 437

ก. บันไดเลื่อน

ข. นาฬิกาข้อมือ

ค. แก้วน้ำ

ง. เสื้อชูชีพ

จ. โทรศัพท์เคลื่อนที่

7. ข้อใดถูกต้องเกี่ยวกับการจัดการงานนอกสั่ง

ก. อาจเข้าจัดการแทนในกิจการขึ้นใหม่ก็ได้

ข. อาจไม่ใช่นิติกรรมก็ได้

ค. อาจเข้าจัดการในกิจการของตนเองก็ได้

ง. อาจเข้าจัดการโดยเจ้าของทรัพย์อนุญาตก็ได้

จ. ข้อ ก. และข้อ ค. ถูก

8. สิ่งต่อไปนี้ที่เป็นทรัพย์สินแต่ไม่เป็นทรัพย์

ก. ก๊าซหุงต้ม

ข. น้ำดื่ม

ค. ใบหุ้น

ง. ลิขสิทธิ์

จ. แร่ในดิน

9. กรณีใดต่อไปนี้ที่ถือว่าสิ่งปลูกสร้างที่ทำขึ้นไม่ตกเป็นส่วนควบกับที่ดิน

ก. ถนน

ข. หอนาฬิกา

ค. บ้านที่ปลูกบนที่ดินที่เช่าเพื่ออยู่อาศัย

ง. เรือนครัวที่ปลูกแยกจากตัวบ้าน

จ. ที่งอกริมตลิ่ง

10. ข้อใดเป็นผลของการเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา
    ก. ห้ามจำหน่ายจ่ายโอน
    ข. ห้ามยึดเพื่อบังคับชำระหนี้
    ค. ห้ามยกภาระจำยอมขึ้นต่อสู้
    ง. ห้ามยกการครอบครองปรปักษ์ขึ้นต่อสู้
    จ. ถูกทุกข้อ

เอกสารการสอน # 1.1 โครงสร้างกลุ่มเนื้อหาชุดวิชา

โครงสร้างกลุ่มเนื้อหาชุดวิชา

กฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน

1. กฎหมายว่าด้วยละเมิด

1.1 ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง (หน่วยที่ 1)

1.2 ความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น (หน่วยที่ 2)

1.3 ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์ (หน่วยที่ 3)

1.4 การใช้ค่าสินไหมทดแทนและการยกเว้นความรับผิดเพื่อละเมิด

1.5 จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้

2. กฎหมายว่าด้วยทรัพย์สิน

2.1 ความหมาย ประเภท และความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน (หน่วยที่ 6)

2.2 ทรัพย์สินของแผ่นดิน (หน่วยที่ 7)

2.3 ทรัพยสิทธิและบุคคลสิทธิ (หน่วยที่ 8)

2.4 กรรมสิทธิ์และกรรมสิทธิ์รวม (หน่วยที่ 9)

2.5 การได้มาซึ่งกรรมสิทธิ์ (หน่วยที่ 10)

2.6 การใช้สิทธิและข้อจำกัดในการใช้สิทธิ (หน่วยที่ 11)

2.7 สิทธิครอบครอง (หน่วยที่ 12)

2.8 ภาระจำยอม (หน่วยที่ 13)

2.9 ทรัพยสิทธิอื่น ๆ (หน่วยที่ 14)

2.10 การได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์หรือทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับอสังหาริมทรัพย์ (หน่วยที่ 15)

เอกสารการสอน # 1.2 เนื้อหาในการสอนเสริมครั้งที่ 1

เนื้อหาในการสอนเสริมครั้งที่ 1

- ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง (หน่วยที่ 1)
- ความรับผิดในการกระทำของบุคคลอื่น (หน่วยที่ 2)
- ความรับผิดเพื่อความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์ (หน่วยที่ 3)
- การใช้ค่าสินไหมทดแทนและการยกเว้นความรับผิดเพื่อละเมิด (หน่วยที่ 4)
- จัดการงานนอกสั่งและลาภมิควรได้ (หน่วยที่ 5)
- ความหมาย ประเภท และความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน (หน่วยที่ 7)
- ทรัพย์สินของแผ่นดิน (หน่วยที่ 7)

เอกสารการสอน # 1.3 ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง

ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเอง

1. หลักเกณฑ์ความรับผิดเพื่อละเมิดในการกระทำของตนเองตามมาตรา 420
   - ต้องมีการกระทำ
   - การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ
   - การกระทำโดยผิดกฎหมาย
   - การกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น
   - ความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ทำความเสียหาย

2. บุคคลที่ทำละเมิดอาจเป็นได้ทั้งบุคคลธรรมดาหรือนิติบุคคลก็ได้ บุคคลธรรมดาไม่ว่าจะเป็นผู้เยาว์ คนวิกลจริต คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถ หรือบุคคลล้มละลาย ย่อมเป็นผู้ทำละเมิดได้ทั้งสิ้น

3. การทำละเมิดต้องมีการกระทำ กล่าวคือ ความเคลื่อนไหวของบุคคลโดยรู้สึกในความเคลื่อนไหวของตนและหมายถึงการงดเว้นหรือละเว้นไม่กระทำการตามหน้าที่ที่ต้องกระทำ

4. การงดเว้น ต้องเป็นการงดเว้นจกาหน้าที่ที่ต้องกระทำ ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ 3 ประการ คือ
   1) หน้าที่ตามกฎหมาย
   2) หน้าที่ตามสัญญา
   3) หน้าที่ที่เกิดจากการกระทำครั้งก่อนซึ่งผู้งดเว้นได้ก่อขึ้น

5. การกระทำโดยจงใจ หมายถึงกระทำโดยรู้สึกสำนักถึงผลเสียที่จะเกิดจากการกระทำของตน

6. กระทำโดยประมาทเลินเล่อ หมายถึงไม่จงใจ แต่ไม่ใช้ความระมัดระวังตามควรที่จะใช้ รวมถึงในลักษณะที่บุคคลผู้มีความระมัดระวังจะไม่กระทำด้วย
7. การกระทำโดยผิดกฎหมายมีความหมายกว้าง มิใช่หมายแต่เพียงฝ่าฝืนกฎหมายที่บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง แต่หมายรวมถึงการกระทำโดยไม่มีสิทธิหรือข้อแก้ตัวตามกฎหมายด้วย

8. การใช้สิทธิซึ่งมีแต่จะให้เกิดเสียหายแก่บุคคลอื่นตามมาตรา 421 เป็นบทขยายของมาตรา 420

9. ความเสียหายแก่ผู้อื่น หมายถึงความเสียหายที่เกิดแก่สิทธิของบุคคลอื่นและความเสียหายนั้นเป็นผลมาจากการกระทำของผู้ทำความเสียหาย

เอกสารการสอน # 1.4 การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย

- การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย หมายถึง การแสดงข้อความใด ๆ ให้บุคคลที่สามได้ทราบ “กล่าว” คือ พูดเอง “ไขข่าว” คือพูดข่าวจากคื่น จะเป็นด้วยถ้อยคำพูด คำที่เขียน ด้วยกิริยาอาการหรือวิธีอื่นก็ได้
- การกล่าวหรือไขข่าว ไม่จำกัดว่าต้องทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อ แม้ไม่ตั้งใจเป็นที่เสียหายแก่ชื่อเสียงหรือเพื่อการตลกขบขันก็ไม่เป็นข้อแก้ตัว
- ข้อความที่กล่าวหรือไขข่าวนั้นต้องเป็นข้อความที่ฝ่าฝืนความจริง หรือไม่ตรงกับความจริง
- ถ้าผู้กล่าวหรือไขข่าวไม่รู้ว่าข้อความที่กล่าวไม่จริง ผู้กล่าวก็ไม่ต้องรับผิด จะมีความรับผิดทางละเมิดก็เฉพาะเมื่อได้กล่าวเท็จโดยจงใจ ถ้ากล่าวโดยสุจริต แม้จะประมาทเลินเล่อ ควรจะรู้ข้อความที่กล่าวไม่เป็นความจริง ผู้กล่าวก็ไม่ต้องรับผิด

เอกสารการสอน # 1.5 เป็นเรื่องที่บุคคลหลายคนร่วมกันทำละเมิด

- เป็นเรื่องที่บุคคลหลายคนร่วมกันทำละเมิด ไม่ใช่เรื่องใช้บุคคลเป็นเครื่องมือกระทำละเมิด
- การยุยงส่งเสริมเพื่อช่วยเหลือในการกระทำละเมิด กฎหมายให้ถือว่าเป็นการร่วมกันทำละเมิด
- การร่วมกันทำละเมิด กฎหมายมุ่งถึงการกระทำ มิได้ดูผลแห่งความเสียหาย แม้จะไม่รู้ว่าผู้ใดทำอะไรลงไปบ้าง หรือผู้ทำให้เสียหายมากน้อยเพียงใด ทุก ๆ คนที่ต้องรับผิดร่วมกันในผลแห่งละเมิดนั้นเต็มจำนวนความเสียหาย

เอกสารการสอน # 1.6 ความรับผิดของนายจ้าง

ความรับผิดของนายจ้าง

1. ต้องเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงาน กรณีนายจ้างมอบหมายให้ลูกจ้างไปทำงานกับบุคคลภายนอก โดยบุคคลภายนอกมีอำนาจบังคับบัญชาสั่งการและเป็นผู้จ่ายสินจ้าง เช่นนี้ บุคคลภายนอกเป็นนายจ้าง

2. ต้องเป็นละเมิดที่ลูกจ้างได้กระทำไปในทางการที่จ้างเท่านั้น เมื่อนายจ้างได้ชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้บุคคลภายนอกแล้ว นายจ้างย่อมมีสิทธิไถ่เบี้ยค่าสินไหมทคแทนเพื่อละเมิดจากลูกจ้างนั้น

3. ลูกจ้างขับรถไปเติมน้ำมันนอกเวลางานปกติ แต่เป็นงานในหน้าที่ หรือลูกจ้างขับรถออกนอกเส้นทาง หรือทำธุระส่วนตัว ถือว่ายังอยู่ในทางการที่จ้าง แต่เมื่อลูกจ้างนำรถยนต์กลับคืนสู่ความครอบครองของนายจ้างแล้ว และไม่มีงานในหน้าที่อื่นใดเพิ่มเติมอีก ย่อมถือว่างานในทางการที่จ้างสิ้นสุดลงในขณะนั้น เมื่อลูกจ้างนำรถยนต์ไปใช้โดยพลการย่อมไม่ใช่ในทางการที่จ้าง

4. เมื่อนายจ้างใช้ค่าสินไหมทดแทนให้ผู้เสียหายไปแล้ว จึงชอบที่จะรับช่วงสิทธิของผู้เสียหายไล่เบี้ยเรียกให้ถูกจ้างชดใช้ให้แก่ตนได้ (มาตรา 229 (3), มาตรา 426)

เอกสารการสอน # 1.7 ความรับผิดของตัวการ

ความรับผิดของตัวการ

1. ตัวการ คือบุคคลที่เป็นผู้สั่งการให้ตัวแทนกระทำการแทนตน เมื่อตัวแทนกระทำการภายในขอบเขตอำนาจที่มอบหมายแล้ว ตัวการย่อมมีความผูกพันต่อบุคคลภายนอกในกิจการทั้งหลายที่ตัวแทนได้ทำไปภายในขอบอำนาจแห่งฐานตัวแทน

2. ตัวแทน คือ บุคคลที่มีอำนาจกระทำการแทนตัวการภายในขอบเขตอำนาจที่ตัวการมอบหมาย

3. กิจการที่ตัวแทนทำไปย่อมเป็นงานของตัวการ เช่นเดียวกับงานที่ลูกจ้างทำไปย่อมเป็นงานของนายจ้าง จึงมีเหตุผลอย่างเดียวกันที่ตัวการจะต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดที่ตัวแทนได้ทำไปกิจการของตัวการ

4. เมื่อตัวการได้ใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลภายนอกเพื่อละเมิดอันตัวแทนได้ทำไปแล้วนั้น ก็ชอบที่จะได้ชดใช้จากตัวแทน

เอกสารการสอน # 1.8 ความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของ

ความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของ

1. ความรับผิดของผู้ว่าจ้างทำของไม่ใช่ความรับผิดในการกระทำละเมิดของบุคคลอื่น เพราะผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิควบคุมวิธีการทำงาน จึงถือว่าเป็นงานของผู้รับจ้างเอง

2. ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดในความเสียหายที่ผู้รับจ้างก่อขึ้นแก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำการงานที่ว่าจ้างเพราะเป็นผลมาจากการกระทำของผู้รับจ้าง

3 ถ้าผู้ว่าจ้างเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้างเช่นนี้ ผู้ว่าจ้างต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย

เอกสารการสอน # 1.9 ความรับผิดของบิดามารดาหรือผู้อนุบาล

ความรับผิดของบิดามารดาหรือผู้อนุบาล

1. บุคคลผู้ไร้ความสามารถก็สามารถกระทำละเมิดและต้องรับผิดในผลที่ตนทำละเมิด โดยมาตรา 429 บัญญัติว่า “บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถ...” นอกจากจะหมายความถึงผู้เยาว์ และคนวิกลจริตแล้ว ยังหมายความถึงคนไร้ความสามารถด้วย

2. บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลผู้ไร้ความสามารถนั้น ต้องรับผิดร่วมกับบุคคลผู้ไร้ความสามารถด้วย

3. ถ้าบิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลผู้ไร้ความสามารถ พิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแล บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลผู้ไร้ความสามารถย่อมหลุดพ้นจากความรับผิด

4. เมื่อบิดามารดาหรือผู้อนุบาลได้ใช้ค่าสินไหมทดเทนให้แก่บุคคลภายนอกไปแล้วก็ชอบที่จะได้ชดใช้จากผู้ยาว์หรือบุคคลวิกลจริตและไล่เบี้ยเอาได้จนครบจำนวนที่ได้ชดใช้ (มาตรา 431, มาตรา 426)

5. บิดามารดา ต้องเป็นบิดามารดาที่ชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น โดยเฉพาะกรณีของบิดา ถ้าเป็นบิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายแล้วไม่ต้องรับผิดตามมาตรา 429 แต่อาจต้องรับผิดตามมาตรา 430 ในฐานะบุคคลผู้รับดูแลผู้ไร้ความสามารถ

เอกสารการสอน # 1.10 ความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือบุคคลอื่น

ความรับผิดของครูบาอาจารย์ นายจ้างหรือบุคคลอื่น

1. เป็นการกำหนดความรับผิดของผู้มีหน้าที่ดูแลผู้ไร้ความสามารถในผลแห่งการละเมิดที่ผู้ไร้ความสามารถได้ทำไป

2. กรณีของนายจ้าง เป็นนายจ้างที่มีหน้าที่ดูแลลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ไร้ความสามารถ และเหตุละเมิดเกิดในระหว่างที่อยู่ในความควบคุมดูแล ถ้าละเมิดได้กระทำในทางการที่จ้างด้วยและนายจ้างไม่ดูแลให้ดี นายจ้างต้องร่วมรับผิด 2 ฐานะ คือร่วมรับผิดตามมาตรา 425 กับร่วมรับผิดตามมาตรา 430

3. บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายจะอยู่ในฐานะผู้ดูแลตามมาตรา 430 ต้องมีอำนาจปกครองดูแลตามกฎหมายด้วย

4. ผู้ได้รับความเสียหายจากการทำละเมิดมีหน้าที่นำสืบให้ได้ความว่าผู้มีหน้าที่ดูแลมิได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ที่ต้องดูแล

เอกสารการสอน # 1.11 ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์

ความเสียหายอันเกิดจากสัตว์

1. คำว่า “สัตว์” ตามมาตรา 433 วรรคหนึ่ง คือ สัตว์เลี้ยง สัตว์บ้าน สัตว์ป่า สัตว์ดุร้าย สัตว์ใหญ่เล็ก สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์ปีกซึ่งเป็นสัตว์มีชีวิต มิฉะนั้นก็ก่อความเสียหายไม่ได้ และต้องเป็นสัตว์มีเจ้าของ ซึ่งอาจเลี้ยงเองหรือมีผู้รับเลี้ยงรับรักษาแทนเจ้าของ

2. เจ้าของสัตว์หรือบุคคลผู้รับเลี้ยงรับรักษาไว้แทนเจ้าของมีความรับผิคใช้ค่าสินไหมทดแทน เนื่องจากบกพร่องในการดูแล ทั้งนี้ บุคคลที่ต้องรับผิดจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลที่เร้าหรือยั่วสัตว์โดยละเมิด หรือเอาแก่เจ้าของสัตว์อื่นอันมาเร้าหรือยั่วสัตว์ก็ได้

3. บุคคลผู้ต้องรับผิดในความเสียหายที่เกิดจากสัตว์ หากพิสูจน์ได้ว่า ได้ใช้ความระมัดระวังสมควรแก่การเลี้ยงการรักษาตามชนิดและวิสัยของสัตว์หรือตามพฤติการณ์อย่างอื่นหรือพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายย่อมจะเกิดมีขึ้นทั้งที่ได้ใช้ความระมัดระวังถึงเพียงเท่านั้น ก็พ้นความรับผิด

เอกสารการสอน # 1.12 ความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น

ความเสียหายอันเกิดจากโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น

- คำว่า “โรงเรือน” ไม่ได้หมายถึงบ้านเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งปลูกสร้างบนดินหรือใต้ดิน อาทิ ตึก เรือนไม้ อยู่อาศัย ที่ทำการของรัฐบาลหรือธุรกิจของเอกชน ตึกที่ตั้งโรงเรียน โรงแรม เป็นต้น รวมทั้งส่วนประกอบของโรงเรือนด้วย เช่น หลังคา ประตู หน้าต่าง ระเบียง บันได ลิฟท์ที่ใช้ขึ้นลง

- คำว่า “สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น” หมายถึง สิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่มิใช่โรงเรือน แต่ต้องติดกับที่ดิน เช่น รั้วบ้าน กำแพง บ่อน้ำ ทางระบายน้ำ คลอง ถนน สะพาน เป็นต้น

- “ผู้ครอง” หมายถึง ผู้มีสิทธิครอบครองตามที่บัญญัติไว้ใน ปพพ. มาตรา 1367 ได้แก่ บุคคลที่ได้ยึดถือ โดยมีเจตนายึดถือเพื่อตน ผู้ครองอาจเป็นเจ้าของด้วยก็ได้

- “เจ้าของ” คือ ผู้ทรงสิทธิในกรรมสิทธิ์แห่งทรัพย์สิน

- ผู้ครองกับเจ้าของมีความรับผิดแยกจากกัน ความรับผิดตกอยู่แก่ผู้ครองก่อนเป็นเบื้องแรก ถ้าผู้ครองได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรเพื่อปัดป้องมิให้เกิดความเสียหาย ก็ไม่ต้องรับผิด ผู้เป็นเจ้าของจึงจะต้องรับผิดและเจ้าของจะต้องรับผิดโดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง

- ผู้ครองหรือเจ้าของจะใช้สิทธิไล่เบี้ยเอาแก่ผู้อื่นที่ต้องรับผิดในการก่อให้เกิดความเสียหายก็ได้

เอกสารการสอน # 1.13 ความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างจากโรงเรือน

ความเสียหายอันเกิดจากของตกหล่นหรือทิ้งขว้างจากโรงเรือน

1. ความรับผิดตามมาตรานี้ เกิดจากของตกหล่นจากโรงเรือนหรือทิ้งขว้างไปตกในที่อันมิควรซึ่งหมายความว่า ทิ้งขว้างไปจากโรงเรือนเช่นเดียวกัน ไม่ใช่ทิ้งขว้างไปจากที่อื่นแล้วไปตกในบริเวณโรงเรือน

2. คำว่า “ของ” ไม่จำกัดว่าเป็นของชนิดใด แต่ต้องไม่ใช่ชิ้นส่วนของโรงเรือนที่ชำรุดบกพร่องตกหล่นลงไป ถ้าเป็นส่วนประกอบของโรงเรือน ย่อมบังคับตามมาตรา 434

3. บุคคลที่ต้องรับผิด ได้แก่ “บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือน” ซึ่งหมายความถึง หัวหน้าควบคุมโรงเรือน ผู้ที่มาเยี่ยมเยียนจึงไม่ใช่ผู้อยู่ในโรงเรือน

4. มาตรา 436 มิได้ให้สิทธิแก่บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนไล่เบี้ยเอาแก่บุคคลที่กระทำ บุคคลผู้อยู่ในโรงเรือนจึงต้องรับผิดไปแต่ตามลำพัง

เอกสารการสอน # 1.14 ความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะหรือทรัพย์อันตราย

ความเสียหายอันเกิดจากยานพาหนะหรือทรัพย์อันตราย

1. ยานพาหนะที่เดินด้วยกำลังเครื่องจักรกล หมายถึง ยานพาหนะทุกชนิดที่เคลื่อนที่ได้ด้วยกำลังเครื่องจักร เช่น รถยนต์ เรือยนต์ รถจักรยานยนต์ รถไฟ รถไฟฟ้า เรือพลังงานปรมาณู หากยานพาหนะนั้นเคลื่อนที่ด้วยกำลังคนหรือสัตว์ หรือพลังธรรมชาติ ย่อมไม่ใช่ความหมายของมาตรา 437 นี้

2. บุคคลผู้ต้องรับผิดสำหรับยานพาหนะ ได้แก่ ผู้ครอบครองหรือควบคุมดูแลยานพาหนะ

เอกสารการสอน # 1.15 ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์อันตราย

ความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์อันตราย

1. ทรัพย์อันตราย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ
   - ทรัพย์อันตรายโดยสภาพ เช่น ดินปืน ลูกระเบิด แก๊ส กระแสไฟฟ้า น้ำกรด น้ำมันเบนซิน
   - ทรัพย์อันตรายโดยความมุ่งหมายที่จะใช้ เช่น พลุ ปืน
   - ทรัพย์อันตรายโดยอาการกลไกของทรัพย์นั้น เช่น เครื่องจักร เครื่องยนต์ เครื่องไฟฟ้า

2. ผู้รับผิด คือ ผู้ครอบครองทรัพย์อันตราย ซึ่งหมายถึง ผู้ยึดถือหรือครอบครองทรัพย์อันตรายนั้นเอง

3. เมื่อความเสียหายเกิดจากทรัพย์อันตราย ผู้ครอบครองจะต้องรับผิดต่อผู้เสียหาย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายนั้นเกิดแต่เหตุสุดวิสัย หรือเกิดเพราะความผิดของผู้เสียหายเอง

เอกสารการสอน # 1.16 ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด

1. ศาลเป็นผู้วินิจฉัยว่าค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดจะพึงชดใช้กันสถานใด เพียงใด ทั้งนี้ขึ้นอยู่พฤติการณ์แห่งกรณี และความร้ายแรงแห่งละเมิด ซึ่งค่าสินไหมทดแทนนี้อาจเป็นค่าสินไหมทดแทนที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงหรือเป็นค่าเสียหายทั้งที่อาจคำนวณเป็นจำนวนเงินได้โดยแน่นอนและไม่แน่นอนแต่ต้องมีการการกะประมาณ อีกทั้งอาจรวมถึง ดอกเบี้ยในค่าเสียหาย และค่าเสียหายในอนาคตอีกด้วย

2. บัญญัติกฎหมายได้กำหนดหลักเฉพาะในการกำหนดค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิดไว้ 3 ประเภท ได้แก่ ละเมิดทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์ ประการหนึ่ง ละเมิดอันทำให้เกิดความเสียหายต่ออนามัย เสรีภาพ เนื้อตัวร่างกายและชีวิต ประการหนึ่ง และละเมิดอันทำให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียง อีกประการหนึ่ง

3. ในคดีละเมิด อายุความสำหรับผู้เสียหายในการฟ้องร้องให้ผู้กระทำละเมิดชดใช้ค่าเสียหายที่เกิดจากการกระทำละเมิด คือ 1 ปีนับแต่วันที่ผู้เสียหายรู้ถึงละเมิดและรู้ตัวผู้จะพึ่งต้องใช้ค่าสินไหมทดแทน ทั้งนี้ภายใน 10 ปีนันแต่วันทำละเมิด

เอกสารการสอน # 1.17 นิรโทษกรรม

นิรโทษกรรม

1. บุคคลใดกระทำการป้องกันโดยชอบด้วยกฎหมาย หรือกระทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย แม้จะเกิดความเสียหายใด ๆ ต่อผู้อื่นจากการกระทำดังกล่าว บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทน

2. บุคคลใดทำบุบสลายหรือทำลายทรัพย์ของผู้อื่นเพื่อบำบัดปัดป้องภยันตรายซึ่งมีมาเป็นสาธารณะโดยฉุกเฉิน หากความเสียหายนั้นนั้นไม่เกินสมควรแก่ภยันตราย บุคคลนั้นไม่ต้องรับผิดชคใช้ค่าสินไหมทดแทน

3. บุคคลใดใช้กำลังเพื่อป้องกันสิทธิของตนโดยตามพฤติการณ์แล้วไม่สามารถขอให้ศาลหรือเจ้าหน้าที่ได้ทันท่วงทีได้ และหากไม่ทำในทันที สิทธิของตนอาจต้องประวิงไปมากหรืออาจสาบสูญไป บุคคลนั้นไม่ต้องผิดใช้ค่าสินไหมทดแทน

4. ในกรณีที่มีสัตว์ของผู้อื่นเข้ามาทำความเสียหายในอสังหาริมทรัพย์ ผู้ครองอสังหาริมทรัพย์นั้นสามารถจับสัตว์ดังกล่าวและยึดไว้เพื่อเป็นประกันค่าสินไหมทดแทนแก่ตนได้

เอกสารการสอน # 1.18 จัดการงานนอกสั่ง

จัดการงานนอกสั่ง

1. ลักษณะจัดการงานนอกสั่งแบ่งออกเป็นข้อมีสาระสำคัญ 3 ประการ คือ
   - บุคคลใดเข้าทำกิจการแทนผู้อื่น
   - เป็นการทำโดยเขามิได้ว่าขานวานใช้ หรือโดยมิได้มีสิทธิที่จะทำแทนผู้อื่น และ
   - จะต้องจัดการไปในทางที่จะให้สมประโยชน์ของตัวการ และตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการหรือตามที่จะพึ่งสันนินฐานได้ว่าเป็นความประสงค์ของตัวการ

2. กิจการที่ทำแทนต้องเป็นของ “ผู้อื่น” เท่านั้น หากกิจการนั้นเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์รวมกับผู้อื่น “ไม่ถือว่าเป็นการทำกิจการแทนผู้อื่น” แต่เป็นเรื่องของสิทธิการจัดการทรัพย์สินของเจ้าของรวม ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1358 มาตรา 1359 ไม่เป็นการจัดการงานนอกสั่ง ตาม ป.พ.พ. มาตรา 395 นี้

3. การเข้าทำกิจการงานของผู้อื่นแต่ได้กระทำไปเพื่อประโยชน์ของตนเอง ไม่ถือเป็นจัดการงานนอกสั่ง

4. การจัดการนั้นเป็นการสมประโยชน์ของตัวการและต้องตามความประสงค์อันแท้จริงของตัวการหรือตามความประสงค์ตามที่พึงสันนิษฐานได้ ผู้จัดการมีสิทธิเรียกตัวการให้ชดใช้เงินอันตนได้ออกไปคืนได้ แม้การที่ได้ทำนั้นขัดกับความประสงค์ของตัวการหากเป็นกรณีตามมาตรา 397

5. หากการเข้าจัดการแทนไม่ต้องตามความประสงค์ของตัวการหรือไม่ถูกต้องตามหน้าที่ ผู้จัดการก็ต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ตัวการเพื่อความเสียหายอย่างใดๆ อย่างไรก็ตาม กรณีที่บุคคลหนึ่งเข้าทำการงานของผู้อื่นโดยสำคัญว่าเป็นการงานของตนเอง มิใช่จัดการงานนอกสั่ง

เอกสารการสอน # 1.19 ลาภมิควรได้

ลาภมิควรได้

1. ลาภมิควรได้มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ
   - เป็นการได้มาซึ่งทรัพย์สิ่งใดเพราะการกระทำเพื่อชำระหนี้ ได้มาด้วยประการอื่น เพราะการรับสภาพหนี้สิน เพราะเหตุอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมิได้มีมิได้เป็นขึ้น หรือเป็นเหตุที่ได้สิ้นสุดไปเสียก่อนแล้ว
   - โดยปราศจากมูลอันจะอ้างกฎหมายได้ และ
   - เป็นทางให้บุคคลอีกคนหนึ่งนั้นเสียเปรียบ

2. ข้อยกเว้นสิทธิเรียกคืนทรัพย์มี 5 ประการ คือ
   - การชำระหนี้ตามอำเภอใจ
   - การชำระหนี้ก่อนถึงกำหนด หนี้ขาดอายุความ หรือหนี้ตามหน้าที่ศีลธรรมหรือตามควรแก่อัธยาศัยในสมาคม
   - ผู้มิได้เป็นลูกหนี้ได้ชำระหนี้โดยสำคัญผิด
   - การชำระหนี้ โดยรู้ถึงความมิได้มีได้เป็นโดยฝ่าฝืนความสุจริต และ
   - การชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่ามูลหนี้ผิดกฎหมายหรือขัดต่อศีลธรรม

3. การคืนลาภมิควรได้กฎหมายกำหนดหน้าที่ของฝ่ายที่ได้รับทรัพย์สินไว้ ในกรณีการคืนเงิน การคืนทรัพย์สินอื่นนอกจากเงิน การคืนทรัพย์ที่ตกเป็นพ้นวิสัยและการคืนดอกผลอันเกิดแต่ทรัพย์สินนั้น กำหนดหน้าที่ของฝ่ายที่เรียกทรัพย์สินคืนในกรณีการชดใช้ค่าใช้จ่ายอันควรเพื่อบำรุงรักษาหรือซ่อมแซมทรัพย์สิน การชดใช้ค่าใช้จ่ายอย่างอื่นกรณีรับไว้โดยสุจริต และการดัดแปลงหรือต่อเติมกรณีรับไว้โดยสุจริต นอกจากนี้ยังได้กำหนดอายุความเรียกคืนลาภมิควรได้ไว้เป็นการเฉพาะ

เอกสารการสอน # 1.20 ความหมาย ประเภท และความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน

ความหมาย ประเภท และความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน

ความหมายของ "ทรัพย์" และ "ทรัพย์สิน"

1. ความหมายของทรัพย์
   - ทรัพย์หมายความว่าวัตถุมีรูปร่าง (มาตรา 137)
2. ความหมายของทรัพย์สิน
   - ทรัพย์สินหมายความรวมทั้งทรัพย์และวัตถุไม่มีรูปร่าง ซึ่งอาจมีราคาและอาจถือเอาได้ (มาตรา 138)

ประเภทของทรัพย์สิน

1. อสังหาริมทรัพย์กับสังหาริมทรัพย์
   - 1.1 อสังหาริมทรัพย์ (มาตรา 139)
     - (1) ที่ดิน
     - (2) ทรัพย์อันติดกับที่ดินมีลักษณะถาวร
     - (3) ทรัพย์ที่ประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น
     - (4) ทรัพยสิทธิอันเกี่ยวกับที่ดิน หรือทรัพย์อันติดอยู่กับที่ดินหรือประกอบเป็นอันเดียวกับที่ดินนั้น
   - 1.2 สังหาริมทรัพย์ (มาตรา 140)
     - (1) ทรัพย์สินอื่นนอกจากอสังหาริมทรัพย์
     - (2) สิทธิอันเกี่ยวกับสังหาริมทรัพย์นั้น
2. ทรัพย์แบ่งได้กับทรัพย์แบ่งไม่ได้
   - 2.1 ทรัพย์แบ่งได้
     - ทรัพย์แบ่งได้ หมายความว่า ทรัพย์อันอาจแยกออกจากกันเป็นส่วน ๆ ได้ถนัดชัดแจ้ง แต่ละส่วนได้รูปบริบูรณ์ลำพังตัว (มาตรา 141)
   - 2.2 ทรัพย์แบ่งไม่ได้
     - ทรัพย์แบ่งไม่ได้ หมายความว่า ทรัพย์อันแยกออกจากกันไม่ได้ นอกจากเปลี่ยนแปลงภาวะของทรัพย์ และหมายความรวมถึงทรัพย์ที่มีกฎหมายบัญญัติว่าแบ่งไม่ได้ด้วย (มาตรา 142)
3. ทรัพย์นอกพาณิชย์กับทรัพย์ในพาณิชย์
   - 3.1 ทรัพย์นอกพาณิชย์ (มาตรา 143)
     - (1) ทรัพย์ที่ไม่อาจถือเอาได้
     - (2) ทรัพย์ที่โอนแก่กันมิได้โดยชอบตัวยกฎหมาย
   - 3.2 ทรัพย์ในพาณิชย์
     - ไม่มีกล่าวไว้ในบัญญัติของกฎหมาย เมื่อทราบว่าสิ่งใดเป็นทรัพย์นอกพาณิชย์แล้ว ทรัพย์สินสิ่งอื่นนอกจากนั้นก็ถือได้ว่าเป็นทรัพย์ในพาณิชย์

เอกสารการสอน # 1.21 ความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน

ความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน

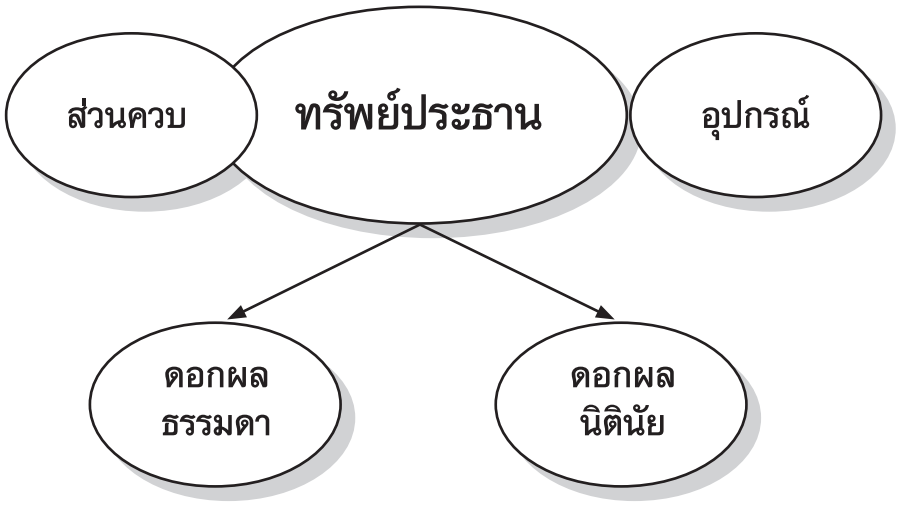

1. ส่วนควบของทรัพย์ (มาตรา 144-146)

1.1 หลักส่วนควบ (มาตรา 144)

ส่วนควบของทรัพย์หมายความว่า ส่วนซึ่งโดยสภาพแห่งทรัพย์หรือโดยจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น

(1) เป็นสาระสำคัญในความเป็นอยู่ของทรัพย์นั้น และ

(2) ไม่อาจแยกออกจากกันได้ นอกจากจะทำลายทำให้บุบสลาย หรือทำให้ทรัพย์นั้นเปลี่ยนแปลงรูปทรงหรือสภาพไป เจ้าของทรัพย์ย่อมมีกรรมสิทธิ์ในส่วนควบของทรัพย์นั้น (มาตรา 144 วรรคสอง)

1.2 ข้อยกเว้นส่วนควบ

(1) ไม้ล้มลุกหรือธัญชาติ อันจะเก็บเกี่ยวรวงผลได้คราวหนึ่งหรือหลายคราวต่อปี (มาตรา 145 รรรคสอง)

(2) ทรัพย์ซึ่งติดกับที่ดิน หรือติดกับโรงเรือนเพียงชั่วคราว (มาตรา 146)

(3) โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ซึ่งผู้มีสิทธิในที่ดินของผู้อื่น ใช้สิทธินั้นปลูกสร้างไว้ในที่ดินนั้นด้วย (มาตรา 146)

2. อุปกรณ์ของทรัพย์ (มาครา 147)

อุปกรณ์ของทรัพย์จะต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ 4 ประการคือ

(1) เป็นสังหาริมทรัพย์

(2) โดยปกตินิยมเฉพาะถิ่นหรือโดยเจตนาชัดแจ้งของเจ้าของทวัพย์ที่เป็นประธาน เป็นของใช้ประจำอยู่กับทรัพย์ที่เป็นประธานนั้นเป็นอาจิณ

(3) เพื่อประโยชน์แก่การจัดการดูแล ไช้สอย หรือรักษาทรัพย์ที่เป็นประธาน และ

(4) เจ้าของทรัพย์ได้นำมาสู่ทรัพย์ที่เป็นประธาน โดยการนำมาติดต่อหรือปรับเข้าไว้หรือทำโดยประการอื่นใด ในฐานะเป็นของใช้ประกอบกับทรัพย์ที่เป็นประธานนั้น อุปกรณ์ย่อมตกติดไปกับทรัพย์ที่เป็นประธาน เว้นแต่จะมีการกำหนดไว้เป็นอย่างอื่น (มาตรา 147 วรรคสาม)

เอกสารการสอน # 1.21 ความสัมพันธ์ของทรัพย์สิน (ต่อ)

3. ดอกผลของทรัพย์

3.1 ดอกผลธรรมดา (มาตรา 148 วรรคสอง)

- ดอกผลธรรมดา หมายความว่า สิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติของทรัพย์ซึ่งได้มาจากตัวทรัพย์โดยการมีหรือใช้ทรัพย์นั้นตามปกตินิยม และสามารถถือเอาไว้เมื่อขาดจากทรัพย์นั้น

3.2 ดอกผลนิตินัย (มาตรา 148 วรรคสาม)

- ดอกผลนิตินัย หมายความว่า ทรัพย์หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้มาเป็นครั้งคราวแก่เจ้าของทรัพย์จากผู้อื่นเพื่อการที่ได้ใช้ทรัพย์นั้น และสามารถคำนวณ และถือเอาได้เป็นรายวันหรือตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

เอกสารการสอน # 1.22 ความหมาย ประเภท และการได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

ความหมาย ประเภท และการได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

ความหมายของทรัพย์สินของแผ่นดิน

ทรัพย์สินของแผ่นดิน หมายความว่า

1. อสังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่มิใช่ของเอกชน ถือเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน
2. สังหาริมทรัพย์ทุกชนิดที่รัฐเป็นเจ้าของ สังหาริมทรัพย์ที่มิใช่ทรัพย์สินของแผ่นดิน ได้แก่ สังหาริมทรัพย์ของเอกชนและสังหาริมทรัพย์ที่ไม่มีเจ้าของ

ประเภทของทรัพย์สินของแผ่นดิน

1. ทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา (domaine privé) คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของรัฐที่มิใช่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน
2. สาธารณสมบัติของแผ่นดิน (domaine public) คือ ทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1304 แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้
    (1) ที่ดินรกร้างว่างเปล่า และที่ดินซึ่งมีผู้เวนคืนหรือทอดทิ้งหรือกลับมาเป็นของแผ่นดินโดยประการอื่นตามกฎหมายที่ดิน
    (2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่าที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ
    (3) ทรัพย์สินใช้เพื่อประโยชน์ของแผ่นดินโดยเฉพาะ เป็นต้นว่าป้อมและโรงทหาร สำนักราชการบ้านเมือง เรือรบ อาวุธยุทธภัณฑ์

การได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

1. การได้มาซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา
    1.1 การได้มาโดยผลของกฎหมาย
    1.2 การได้มาโดยนิติกรรม
    1.3 การได้มาโดยอายุความ
    1.4 การได้มาโดยการจัดทำหรือสร้างขึ้น
2. การได้มาซึ่งสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
    2.1 การได้มาโดยผลของกฎหมาย
    2.2 การได้มาโดยนิติกรรม
    2.3 การได้มาโดยการอุทิศ
    2.4 การได้มาโดยการจัดทำหรือสร้างขึ้น

เอกสารการสอน # 1.23 ผลและการสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

ผลและการสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

ผลของการเป็นทรัพย์สินของแผ่นดิน

1. ผลของการเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา
    - 1.1 ผลในกรณีการจำหน่ายจ่ายโอน รัฐสามารถจำหน่ายจ่ายโอนได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินของเอกชน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1336
    - 1.2 ผลในกรณีการยกอายุความต่อสู้กับแผ่นดิน อาจยกอายุความขึ้นต่อสู้กับรัฐได้ เช่นเดียวกับทรัพย์สินของเอกชน
    - 1.3 ผลในกรณีการห้ามยึดทรัพย์สินของแผ่นดิน แม้เป็นทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดาก็ห้ามยึดเพื่อบังคับชำระหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1307
    - 1.4 ผลในกรณีการคุ้มครองทางอาญา ได้รับการคุ้มครองเช่นเดียวกับทรัพย์สินของเอกชน
2. ผลของการเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
    - 2.1 ผลในกรณีห้ามจำหน่ายจ่ายโอน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1305
    - 2.2 ผลในกรณีห้ามยกอายุความต่อสู้กับแผ่นดิน ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1306
    - 2.3 ผลในกรณีห้ามยึดสาธารณสมบัติของแผ่นดินเพื่อบังคับชำระหนี้ ตาม ป.พ.พ. มาตรา 1307
    - 2.4 ผลในกรณีการคุ้มครองทางอาญา สาธารณสมบัติของแผ่นดินได้รับการคุ้มครองสูงกว่าทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา ทั้งตามประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ. 2484 พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. 2507 และ พ.ร.บ. อุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2562

การสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดิน

1. การสิ้นไปซึ่งทรัพย์สินของแผ่นดินธรรมดา
    - 1.1 โดยการจำหน่ายจ่ายโอน
    - 1.2 โดยอายุความ
    - 1.3 โดยการสิ้นสภาพเสื่อมสลายไป
    - 1.4 โดยเจตนากระทำหรือถูกทำละเมิด
2. การสิ้นไปซึ่งสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
    - 2.1 โดยผลของกฎหมาย
    - 2.2 โดยการสิ้นสภาพเสื่อมสลายไป
    - 2.3 โดยเจตนากระทำหรือถูกทำละเมิด

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย

ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย

<u>คำถาม 1</u>

เด็กหญิงน้อยอายุ 10 ขวบ ขณะที่อยู่กับนางนิดซึ่งเป็นมารดา เกิดทะเลาะกับเด็กหญิงหน่อยซึ่งเป็นเพื่อนกัน เด็กหญิงน้อยได้ตบตีเด็กหญิงหน่อยได้รับบาดเจ็บ ดังนี้ ใครต้องรับผิดต่อเด็กหญิงหน่อย เพราะเหตุใด (20 คะแนน)

หลักกฎหมายตาม ปพพ.

มาตรา 420 ผู้ใดจงใจหรือประมาทเลินเล่อ ทำต่อบุคคลอื่นโดยผิดกฎหมายให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิตก็ดี แก่ร่างกายก็ดี อนามัยก็ดี เสรีภาพก็ดี ทรัพย์สินหรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้นทำละเมิดจำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนเพื่อการนั้น

มาตรา 429 บุคคลใดแม้ไร้ความสามารถพราะเหตุเป็นผู้ยาว์หรือวิกลจริตก็ยังต้องรับผิดในผลที่คนทำละเมิด บิดามารดาหรือผู้อนุบาลของบุคคลเช่นว่านี้ย่อมต้องรับผิดร่วมกับเขาด้วย เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น (10 คะแนน)

กรณีตามปัญหา เด็กหญิงน้อยอายุ 10 ขวบ อยู่ในฐานะผู้เยาว์ การที่เด็กหญิงน้อยทะเลาะกับเด็กหญิงหน่อยซึ่งเป็นเพื่อนเด็กด้วยกัน โดยเด็กหญิงน้อยตบตีเด็กหญิงหน่อยได้รับบาดเจ็บ แม้เด็กหญิงน้อยจะเป็นผู้เยาว์ก็ยังต้องรับผิดในผลที่แห่งละเมิดที่ตนได้กระทำโดยจงใจ ทำให้บุคคลอื่นได้รับความเสียหายต่อร่างกายตามมาตรา 420 เมื่อเด็กหญิงน้อยเป็นผู้เยาว์อยู่ในอำนาจปกครองดูแลของนางนิดซึ่งเป็นมารดา นางนิดจึงต้องร่วมรับผิดกับเด็กหญิงน้อยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เด็กหญิงหน่อย ตามมาตรา 429 เว้นแต่ นางนิดจะพิสูจน์ได้ว่าตนได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแก่หน้าที่ดูแลซึ่งทำอยู่นั้น (8 คะแนน)

<u>สรุป</u> นางนิดจึงต้องร่วมรับผิดกับเด็กหญิงน้อยชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่เด็กหญิงหน่อย ตามมาตรา 429 ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น (2 คะแนน)

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

<u>คำถาม 2</u>

นายแดงว่าจ้างให้นายขาวแกะสลักพระพุทธรูปหินอ่อน นายขาวได้ขโมยเอาหินอ่อนของนายดำมาแกะสลัก โดยนายแดงไม่ทราบเรื่องดังกล่าว เช่นนี้ นายแดง และนายขาวต้องรับผิดต่อนายดำหรือไม่ เพราะเหตุใด (20 คะแนน)

หลักกฎหมายตาม ป.พ.พ.

มาตรา 428 กำหนดให้ผู้ว่าจ้างทำของไม่ต้องรับผิดเพื่อความเสียหายอันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้นแก่บุคคลภายนอกในระหว่างทำการงานที่ว่าจ้าง เว้นแต่ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้ผิดในส่วนการงานที่สั่งให้ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง (10 คะแนน)

กรณีตามปัญหา เมื่อข้อเท็จจริงได้ความว่า นายแดงว่าจ้างนายขาวแกะสลักพระพุทธรูปหินอ่อน โดยนายแดงไม่ทราบว่านายขาวได้ขโมยเอาหินอ่อนของนายดำมาแกะสลัก นายแดงผู้ว่าจ้างจึงมิได้มีส่วนผิดในการงานที่ทำ หรือในคำสั่งที่ตนให้ไว้ หรือในการเลือกหาผู้รับจ้าง นายแดงจึงไม่ต้องรับผิดเพื่อความเสียหายอันผู้รับจ้างได้ก่อให้เกิดขึ้น ในทางกลับกันนายขาวในฐานะส่วนตัวได้ขโมยเอาไม้ของนายดำ จึงต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดจากการกระทำโดยจงใจตาม ปพพ. มาตรา 420 (8 คะแนน)

<u>สรุป</u> นายแดงผู้ว่าจ้างไม่ต้องรับผิดต่อนายดำ แต่นายขาวต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดต่อนายดำดังเหตุผลที่กล่าวข้างต้น (2 คะแนน)

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

<u>คำถาม 3</u>

ทางราชการขยายไหล่ทางถนนล้ำเข้าไปในที่ดินมีโฉนดของแดงเป็นระยะ 3 เมตรตลอดแนว แดงรู้แล้วแต่มิได้ว่ากล่าวประการใด 10 ปีเศษต่อมาแดงถึงแก่ความตาย ขาวทายาทผู้รับมรดกที่ดินดังกล่าวของแดงทราบเรื่องจึงได้ขอกันเขตที่ดินนั้นคืน โดยอ้างว่าแดงบิดาของตนมิได้ยกที่ดินนั้นให้แก่ทางราชการและมิได้มีการจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินนั้นออกเป็นทางสาธารณะแต่อย่างใด เช่นนี้ให้ท่านวินิจฉัยว่าข้ออ้างของขาวรับฟังได้หรือไม่เพราะเหตุใด (20 คะแนน)

<u>แนวตอบ</u>

มาตรา 1304 สาธารณสมบัติของแผ่นดินนั้น รวมทรัพย์สินทุกชนิดของแผ่นดินซึ่งใช้เพื่อสาธารณประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกัน เช่น

(1) ...

(2) ทรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน เป็นต้นว่า ที่ชายตลิ่ง ทางน้ำ ทางหลวง ทะเลสาบ

(3) ... (10 คะแนน)

ตามปัญหา ทางราชการขยายไหล่ทางล้ำเข้าไปในที่ดินมีโฉนดของแดงเป็นระยะ 3 เมตรตลอดแนว แดงรู้แล้วแต่มิได้ว่ากล่าวแต่ประการใด จนเวลาผ่านไปถึง 10 ปีเศษ เช่นนี้ แม้แดงจะมิได้แสดงเจตนาอุทิศที่ดินนั้นให้เป็นทางถนนสาธารณะ อันเป็นสาธารณะสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกันตาม ป.พ.พ. มาตรา 1304 (2) แต่ก็ถือว่าเป็นการอุทิศโดยปริยายแล้ว การอุทิศที่ดินให้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน ที่ดินนั้นย่อมตกเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินโดยสภาพแล้ว หาจำต้องจดทะเบียนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่ ข้ออ้างของขาวที่ว่าบิดาของตนมิได้ยกที่ดินนั้นให้แก่ทางราชการและมิได้มีการจดทะเบียนแบ่งแยกที่ดินนั้นออกเป็นทางสาธารณะจึงไม่มีผลทางกฎหมายแต่อย่างใด (8 คะแนน)

<u>ฉะนั้น</u> ข้ออ้างของขาวจึงหารับฟังได้ไม่ (2 คะแนน)

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

ปัญหา 1

นายแดงลูกจ้างนายขาว มีหน้าที่ขับรถโดยสาร แต่ไม่ดูแลรถโดยสารให้ดีกลับมอบหมายให้นายดำพนักงานประจำรถเฝ้าดูแลแทน และมอบกุญแจรถยนต์แก่นายดำไว้ในความครอบครอง นายดำได้นำรถโดยสารขับขี่ออกไปโดยพลการและเกิดอุบัติเหตุเฉี่ยวชนนายเขียวได้รับบาดเจ็บ เช่นนี้ใครต้องรับผิดในผลแห่งละเมิดต่อนายเขียว ประเหตุใด

คำตอบ

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

ปัญหา 2

นายแดงเลี้ยงสุนัขพันธุ์บางแก้ว มีนางมะขิ่นเป็นคนรับใช้ดูแลบ้านเรือนและดูแลสุนัขตัวดังกล่าว ขณะเกิดเหตุนางแดงไปท่องเที่ยวต่างประเทศ นางมะขิ่นต้องไปซื้อของที่ตลาดจึงนำสุนัขดังกล่าวล่ามโซ่ไว้ในกรง แต่เด็กชายซุกซนมาแกล้งยั่วสุนัขจนสุนัขตะกุยกรงขังจนหลุดออกมากัดเด็กชายซุกซนได้รับบาดเจ็บ เช่นนี้ ใครต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการบาดเจ็บของเด็กชายซุกซน เพราะเหตุใด

คำตอบ

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

ปัญหา 3

นายม่วงเจ้าของตึกสูงตกลงให้นายขาวเช่าพื้นที่ดาดฟ้าเพื่อตั้งโครงเหล็กสำหรับให้เช่าพื้นที่ป้ายโฆษณา เมื่อการก่อสร้างโครงเหล็กป้ายโฆษณาแล้วเสร็จ นายขาวไม่ดูแลบำรุงรักษาโครงเหล็กดังกล่าวจนแท่งเหล็กตกหล่นลงมาโดนนายเขียวได้รับบาดเจ็บ เช่นนี้ ใครต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในการบาดเจ็บของนายเขียว เพราะเหตุใด

คำตอบ

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

ปัญหา 4

สมชายขายบ้านไม้สักโบราณพร้อมที่ดินให้กับสมปอง โดยมิได้มีข้อตกลงในเรื่องฝาผนังกั้นห้องรับแขกภายในบ้านซึ่งเป็นฝาผนังจิตรกรรมไม้แกะสลัก ถือกำหนดวันส่งมอบบ้านดังกล่าว สมชายส่งช่างมาเพื่อจะรื้อเอาฝาผนังนั้นไป ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่าสมปองจะมีข้อต่อสู้อย่างไร หรือไม่

คำตอบ

เอกสารการสอน # 1.24 ตัวอย่างการตอบปัญหาวินิฉัย (ต่อ)

ปัญหา 5

ส้มแสดงเจตนาด้วยวาจายกที่ดินมี น.ส.3 แปลงหนึ่งให้แก่ทางราชการเพื่อก่อสร้างเป็นสถานีอนามัย โดยมิได้มีการจดทะเบียนโอนให้เป็นของทางราชการแต่อย่างใด ทางราชการยังมิได้ดำเนินการก่อสร้างสถานีอนามัยนั้น จนเวลาล่วงเลยไป 6 ปีเศษ ส้มถึงแก่ความตาย แสดทายาทของส้มได้เข้าครอบครองที่ดินนั้นต่อมาเป็นเวลา 5 ปีเศษ ทางราชการได้รื้อฟื้นโครงการก่อสร้างสถานอนามัยนั้นขึ้นมาใหม่ ทางราชการจึงแจ้งให้แสดออกไปจากที่ดินดังกล่าว ดังนี้ ให้ท่านวินิจฉัยว่าแสดจะมีข้อต่อสู้อย่างไรหรือไม่

คำตอบ

<u>แบบประเมินผลตนเองของนักศึกษาหลังการสอนเสริม</u>

<u>การสอนเสริมครั้งที่ 1</u>

<u>ชุดวิชา</u> กฎหมายแพ่งว่าด้วยละเมิดและทรัพย์สิน

<u>คำชี้แจง</u> โปรด**<u>งด</u>**ให้คำเฉลยจนกว่าจะให้นักศึกษาทำแบบประเมินผล**<u>หลัง</u>**การสอนเสริมแล้ว
(นักศึกษามีเวลาทำแบบประเมินผลนี้ 10 นาที)

1. นายแดงเจอนายดำซึ่งเป็นอริกันและเคยทะเลาะวิวาทกันมาก่อน นายแดงจึงขี่ม้าพุ่งชนนายดำได้รับบาดเจ็บ ข้อใดกล่าวถูกต้อง
   ก. นายแดงไม่ต้องรับผิดเพราะสมัครใจวิวาท
   ข. นายแดงรับผิดตามมาตรา 433
   ค. นายแดงรับผิดตามมาตรา 420 และมาตรา 433
   ง. ม้าทำละเมิดตามมาตรา 420 นายแดงรับผิดตามมาตรา 433
   จ. นายแดงรับผิดตามมาตรา 420

2. นายแดงได้ยินนายเขียวกับนายขาวคุยกันว่า นางม่วงติดเชื้อเอดส์ ซึ่งไม่เป็นความจริง เมื่อกลับมาบ้าน นายแดงอยู่ในห้องนอนตามลำพังได้พูดถึงเหตุการณ์ดังกล่าวเพียงคนเดียวแต่นายดำแอบฟังอยู่นอกห้องโดยนายแดงไม่รู้ตัว นายดำจึงได้ยินว่านางม่วงติดเชื้อเอดส์ เช่นนี้ ข้อใดกล่าวถูกต้อง
   ก. นายแดงหมิ่นประมาทเพราะได้พูดแพร่หลายให้นายดำได้รับทราบ
   ข. นายแดงไม่หมิ่นประมาทเพราะไม่จงใจพูดแพร่หลายให้นายดำได้ทราบ
   ค. นายดำหมิ่นประมาทเพราะรับทราบข้อความที่ไม่เป็นความจริง
   ง. นายเขียวหมิ่นประมาทเพราะได้กล่าวหรือไขข่าวแพร่หลายข้อความไม่เป็นความจริง
   จ. ข้อ ข. และ ง. ถูก

3. นายแดงเป็นนายจ้างมอบหมายให้นายดำไปทำงานกับนายเขียว เป็นเวลา 6 เดือน โดยรับเงินเดือนจากนายเขียว ระหว่างนั้นนายดำขับรถยนต์ในหน้าที่โดยประมาทชนนายขาวได้รับบาดเจ็บ บุคคลใดต้องรับผิดชดใช้ค่าสินไหมทดแทนแก่นายขาว
   ก. นายดำและนายขียว
   ข. นายดำ และนายแดง
   ค. นายแดงและนายเขียวในฐานะนายจ้าง
   ง. นายแดงในฐานะนายจ้าง
   จ. นายดำรับผิดโดยลำพัง

4. นายแดงว่าจ้างนายดำทำโต๊ะเก้าอี้ไม้ นายดำได้ลักเอาไม้ของนายขาวมาเป็นสัมภาระ โดยนายแดงไม่ทราบเรื่องดังกล่าว เช่นนี้ ข้อใดกล่าวถูกต้อง

ก. นายแดงต้องรับผิดร่วมกับนายดำเพราะนายแดงเป็นผู้ว่าจ้าง

ข. นายดำต้องรับผิดเป็นการส่วนตัวเพราะนายแดง มิได้มีส่วนผิด

ค. นายแดงต้องรับผิดเพราะเป็นนายจ้าง

ง. นายแดงและนายดำต้องรับผิดคนละสถานะกัน

จ. นายแดงรับผิดในฐานะเป็นตัวการ

5. ข้อใดกล่าวถูกต้องเกี่ยวกับความรับผิดในการกระทำละเมิดของบุคคลผู้ไร้ความสามารถ

ก. ผู้เยาว์และคนวิกลจริตไม่ต้องรับผิดในการกระทำละเมิด

ข. บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องรับผิดร่วมกับผู้เยาว์ในฐานะผู้ดูแลตามมาตรา 430

ค. คนเสมือนไร้ความสามารถทำละเมิด ผู้พิทักษ์ต้องรับผิดร่วมด้วย

ง. คนวิกลจริตและคนไร้ความสามารถไม่ต้องรับผิดในการกระทำละเมิด

จ. บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายต้องรับผิดร่วมกับผู้เยาว์ตามมาตรา 429

6. ข้อใด**ไม่ใช่**ทรัพย์อันตรายตามมาตรา 437

ก. บันไดเลื่อน

ข. อาวุธปืน

ค. เครื่องยนต์

ง. เสื้อชูชีพ

จ. ลิฟต์โดยสาร

7. ข้อใด**ไม่ถูกต้อง**เกี่ยวกับการจัดการงานนอกสั่ง

ก. ต้องไม่จัดการแทนในกิจการใดขึ้นใหม่

ข. อาจไม่ใช่นิติกรรมก็ได้

ค. อาจเข้าจัดการในกิจการของตนเองก็ได้

ง. เข้าจัดการโดยเจ้าของทรัพย์ไม่อนุญาต

จ. ต้องก่อให้เกิดหนี้

8. ทรัพย์สินใดต่อไปนี้เป็นอสังหาริมทรัพย์

ก. อากาศธาตุที่อยู่เหนือพื้นดินนั้น

ข. ต้นข้าวที่ปลูกในนา

ค. ดินที่ถูกเคลื่อนย้ายเพื่อนำไปถมที่

ง. สิทธิเก็บกิน

จ. เอกสารแสดงสิทธิในที่ดิน

9. ทรัพย์ในข้อใด**ไม่**เป็นส่วนควบกับตัวรถยนต์

ก. ไฟท้าย

ข. กระจกมองข้าง

ค. เครื่องยนต์

ง. ล้ออะไหล่

จ. ทุกข้อเป็นส่วนควบ

10. ข้อใดเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินประเภททรัพย์สินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน

ก. สุขศาลา

ข. ที่ดินเขตชลประทาน

ค. ที่ป่าชายเลน

ง. ที่ดินของเขตเทศบาลตำบล

จ. ถูกทุกข้อ